

دیرخانه نخستین کنگره بین المللی

علامه ابن شهر آشوب ساروی مازندرانی

آبان ۱۳۹۲

شناخت نامه‌ی مصورا

(از قلم سار تا امروز)

یوسف الهادی

شهرام قلی پور نودرزی

انتشارات شلفین

سرشناسه: قلی پور گودرزی، شهرام
عنوان و نام پدیدآور: علمای مازندران (از قاجارتا
امروز) / به کوشش یوسف الهی، شهرام قلی پور گودرزی
مشخصات نشر: ساری، شلفین، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص. مصور
شابک: ۸-۳۱۵-۱۰۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: به مناسبت گنگره بین المللی ابن
شهر آشوب ساری مازندران
موضوع: مجتهدان و علما -- ایران -- مازندران -
سرگذشته. م. شاهیر -- ایران -- مازندران - سرگذشته
شناسه افزوده: الهی، یوسف
گنگره بین المللی ابن شهر آشوب ساری مازندران
رده بندی کنگره: ۸۱۳۹۲ ع ۷۲۵ الف / Bp ۵۵
رده بندی دی.وی.ی: ۲۹۷ / ۹۹۶
شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۸۰۶۰۱
مجری طرح چاپ نخست: موسسه
فرهنگی هنری فرزانه ساری

انتشارات شلفین

علمای مازندران (از قاجارتا امروز)
به کوشش: یوسف الهی، شهرام قلی پور گودرزی

مدیر هنری: مصطفی حسین زاده

طراحی و صفحه آرایی: www.tarahanemoshaver.com

چاپ: www.metaprintco.com

نوبت و سال چاپ: نخست - ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حق چاپ برای مولفان محفوظ است.

مازندران. ساری. تلفکس: ۰۱۵۱-۲۲۹۵۲۸۰

Emil: Shelfin_sari@yahoo.com

امام خمینی (ره):

جای بسی سپاس و امتنان است که ملت رشید و دلاور ایران قدر خادمان واقعی خود را می‌شناسد و فلسفه عشق و ارادت خود را به این نهاد مقدس در یک کلمه خلاصه می‌کند. علماء و روحانیون متعهد اسلام هرگز به آرمان و اصالت و عقیده و هدف اسلامی ملت خیانت نکرده و نمی‌کنند. (۶۷/۴/۲۹)

مقام معظم رهبری:

هرجا روحانیت هست مردم هم هستند. قشرهای دیگر وجودشان فقط وجود همان قشر است اما روحانیت، وجودش به معنای وجود قشرهای مختلف است به خاطر این‌که او مظهر توجه و علاقه و ایمان و اعتقاد مردم است. در جامعه ایرانی ما روحانیت جزء اصیل‌ترین بافت‌های این جامعه است. اگر خواستند روحانیت را از این ملت بکنند، مثل این است که نخ تسبیح را بگیرند. دیگر چیزی باقی نمی‌ماند. (۶۱/۳/۳۰)

حضرت آیت الله طبرسی:

باید دست به دست هم داده و علمای استان مازندران را که دارای قدمت تاریخی است، معرفی نماییم. نام و نشان طبرستان باید با معرفی علما و روحانیون باقی بماند و می‌توان مجموعه‌ای از فرهنگ مازندران را در چند جلد تهیه کرد که تا سالیان سال برای همگان مفید باشد.

(۱۳۸۹/۳/۱)

حضرت علامه آیت الله جوادی آملی:

بزرگداشت شخصیت‌های علمی به منزله‌ی ترسیم هویت و شناسنامه‌ی یک ملت است. (اسوة حکیمان، ص ۱۵)

این سرمایه‌های فرهنگی و هنری باید احیاء شوند و رازهای موفقیتشان برای نسل جوان امروز تبیین شود. سراسر زندگی این مشعل‌داران هدایت برای ما درس زندگی

است. (ستارگان ملکوت، ص ۲۸)

حضرت علامه آیت الله حسن زاده آملی:

روحانیت همواره با فداکاری و تلاش عظیم، سنگر فرهنگ و علوم اسلامی را که ضامن اعتلاء و حیات آن بوده است، حفظ کرده و در این راه متحمل سختی‌ها و مجاهدت‌های طاقت‌فرسایی گشته

است. (منظومه معرفت، ص ۱۹)

۲۱	مقدمه
۲۳	پیشگفتار
۲۷	چهره‌ها
۲۸	آملی، محمدتقی
۲۹	آملی، میرزا هاشم
۳۰	آملی، ضیاء الدین
۳۰	آیت الله زاده، محمدباقر
۳۰	ابن شیخ مازندرانی، محمد
۳۱	ابوالحسنی، یعقوب
۳۱	ابوکاظمی، محمدکاظم
۳۱	ابوکاظمی، محمد حسین
۳۲	ابوفاضلی، میرزا محمد
۳۲	احمدزاده لمیوندهی، علی
۳۲	احمدی فیروزجایی، محمد
۳۳	احمدی فیروزجایی، علی اکبر
۳۳	احمدی فیروزجایی، مهدی
۳۳	احمدی لاریجانی، احمد
۳۴	اخلاصی نیالایی، قربانعلی
۳۴	ادبی، علی
۳۴	ادیانی، سید ابوالحسن
۳۵	ادیانی، سید عبدالوهاب
۳۵	استاد، سید احمد

۳۵	استادزاده، سید حسن
۳۶	اسحاقی قادیکلایی، رضا
۳۶	اسحاقی قادیکلایی، عبدالرسول
۳۶	اسکی، میرزا احمد
۳۷	اسدی کواپی، احمد
۳۷	اسلامی نوری، محمدکاظم
۳۸	اشراقی، جعفر
۳۸	اشراقی، عبدالله
۳۹	اشرفی حجة الاسلام، محمد
۴۰	اشرفی، محمدعلی
۴۰	اشکوری، سید علی
۴۰	اعتمادی مشایی، احمد
۴۱	افضلی، ابوالحسن
۴۱	الهیان تنکابنی، علی اکبر
۴۱	امام جمعه، سید محمدباقر
۴۲	امام جمعه خنجران، مهدی
۴۳	امامی، مرتضی
۴۳	امجدی، علی اصغر
۴۳	امین زاده، محمدعلی
۴۴	امیرکلایی، علی اصغر
۴۴	امیرکلایی، علی اصغر
۴۴	امیری لاریجانی، میرزا محمد
۴۵	امیری، عبدالکریم
۴۵	امین الاسلام، احمد
۴۵	اندواری، حجت الله
۴۶	انواری رستمکلایی، محمدحسن
۴۶	ایازی، ابوالحسن
۴۶	ایازی، محمدجواد
۴۷	ایازی، محمدرضا
۴۷	آیتی، حسن
۴۸	بارفروشی مازندرانی، زین العابدین
۴۹	بارفروشی، سید صادق
۴۹	باکویی کتریمی، اسحاق
۴۹	برهان رامسری، محمدرضا
۵۰	برهانی دیانی، محمدحسین
۵۰	برهانی رستمکلایی، سید حبیب الله
۵۱	بنافتی، سید حسین

۵۱	بناقتی، سید محسن
۵۲	بندپئی، محمد
۵۲	بیکایی، سید عباس
۵۲	پیشنماز آملی، میرزا ابوالحسن
۵۳	پیشنمازی، سید محمد باقر
۵۳	پیشنمازی، سید حسن
۵۳	پیشنمازی، سید مهدی
۵۴	تائبی، ساروی، سید حسین
۵۴	تسخیری تنکابنی، علی اکبر
۵۴	تقوایی، سلمان
۵۵	تقوایی، عبدالرسول
۵۵	تنکابنی، مجتبی
۵۶	تنکابنی، میرزا طاهر
۵۷	توسلی، قنبر علی
۵۷	توسلی، محمد علی
۵۷	ثاقبی، سید ابراهیم
۵۸	ثقة الاسلام، سید علی
۵۸	ثقة الاسلام، سید مهدی
۵۸	جعفری اشکوری، محمد صادق
۵۹	جلالی شاهاندشتی، سید باقر
۵۹	جمنانی، عبدالحسین
۵۹	چنگیزی، عزیزالله
۶۰	حبیبی، روح الله
۶۰	حجت نیاکی، سید حسن
۶۰	حجتی، سید محمد باقر
۶۱	حجتی، سید محمد
۶۱	حجتی، محمد حسن
۶۱	حسینی، سید علیجان
۶۲	حسینی مازندرانی، سید عبدالغفار
۶۲	حسینی میرامینی، سید نجف
۶۲	حسینی میرامینی، سید محمد صالح
۶۳	حسینی، سید ابوالحسن
۶۳	حکیم باشی تنکابنی، میرزا موسی
۶۳	خاوری، سید رضا
۶۴	خلعتبری، میرزا یحیی
۶۴	خلعتبری، نورالدین
۶۴	دارابی نیا، عبدالله

۶۵	داعی الاسلام، سید محمد علی
۶۶	دانش ساروی، عبدالجواد
۶۶	درزیان، اسحاق
۶۷	دشتی، محمد
۶۸	ذاکری قادی، کاظم
۶۸	رئیس شاهان دشتی، سید هادی
۶۸	رئیس، میرزامحمود
۶۹	رحمانی، عبدالرحیم
۷۰	رحمانی، حسن
۷۰	رحمانی، عبدالرحمن
۷۰	رحمانی خلیلی، ابوالقاسم
۷۱	روحانی، هادی
۷۲	روحانی زاده قادیکلایی، تقی
۷۲	روحانی زاده قادیکلایی، صالح
۷۲	روحانی زاده قادیکلایی، مفید
۷۳	روحی، محمد حسین
۷۳	روحی، اسدالله
۷۳	رهنما، سید موسی
۷۴	زاهدی، رفیع
۷۴	زهدی، باقر
۷۴	زهدی، محمد علی
۷۵	زکوی، حسن
۷۵	زرین کیا لاریجانی، سید خلیل
۷۵	سبطینی، سید محمد تقی
۷۶	سعادت، سید محمد
۷۶	سعادت، سید رضا
۷۶	سلطان المتکلمین، محمد
۷۷	سلطان الواعظین تنکابنی، محمد
۷۷	سلطانی، حسن
۷۷	سلطانی، رضا
۷۸	سلیمان تبار نشلی، حسین
۷۸	سواسری، حبیب الله
۷۸	سمامی حائری، عبداللطیف
۷۹	سیف الاسلام، سلمان
۷۹	سیف زاده سالکی، عبدالحسین
۷۹	سیف زاده سالکی، محمد
۸۰	شریعتمدار، غلامعلی

- ۸۰ شریعتمدار (شهیدی)، غلامعلی
- ۸۱ شریعتمداری ساروی، محمد
- ۸۱ شریعتی، علی
- ۸۲ شریف العلما ساروی، سید عباس
- ۸۲ شریف طبرستانی، محسن
- ۸۳ شریف طبرستانی، محمد علی
- ۸۳ شریف نژاد، ملابابا
- ۸۳ شریف نژاد، محمد حسین
- ۸۳ شفایی، حسینعلی
- ۸۴ شفیع تیلکی، حسن
- ۸۴ شفیع دارابکلایی، سیدرضی
- ۸۴ شیاذهی (ابراهیمیان)، سید عبدالعظیم
- ۸۵ شیخ العراقین ساروی، عبدالحسین
- ۸۵ شیخ العراقین مازندرانی، علی
- ۸۶ شیخ کی، محمد حسن
- ۸۷ صادقی (صادقیان)، محمد ابراهیم
- ۸۷ صادقی کلوردی، رضا
- ۸۷ صالحی مازندرانی، سید علی اصغر
- ۸۸ صالحی مازندرانی، سید محمد
- ۸۸ صالحی مازندرانی، اسماعیل
- ۸۸ صالحی، سید موسی
- ۸۹ صالحی، علیجان
- ۸۹ صوری اردبیلی، حسین
- ۸۹ صدرالمحققین دینانی، سید محمد باقر
- ۸۹ صدایی، سید عبدالرسول
- ۹۰ صدوقی مازندرانی، محمد حسین
- ۹۰ صدوقی، حسین
- ۹۰ صدوقی آهنگرکلایی، مرتضی
- ۹۱ صدوقی مازندرانی، مصطفی
- ۹۱ صفایی فیروزجایی، محمد باقر
- ۹۲ طباطبایی ارای ساروی، سید احمد
- ۹۲ طباطبایی، سید حسن
- ۹۲ طبرسی مازندرانی، حسن
- ۹۳ طبرستانی، علی
- ۹۳ طبرسی، عزیزالله
- ۹۳ طبرسی، ابوذر
- ۹۴ طنبی، مهدی

۹۴	عالمی درونکلائی، روح الله
۹۴	عبدالاحد، احمد
۹۵	عظیمی، میرابوالقاسم
۹۵	عظیمی، سید محمد
۹۵	عبدالصمدی، عبدالواحد
۹۶	عدنانی، سید محمد تقی
۹۶	عدنانی، سید زین العابدین
۹۶	علامہ بندیٹی، محمد حسن
۹۷	علامہ، محمد جان
۹۷	علامہ مازندرانی، فضل الله
۹۷	علامہ مازندرانی، علی
۹۸	علامہ مازندرانی، محمد صالح
۹۹	علامہ حائری، جلال الدین
۹۹	علامہ (صدر)، میرزا یوسف
۱۰۰	علامہ (صدر الشریعہ تنکابنی)، محمد صادق
۱۰۰	علامہ ابوالحسن
۱۰۰	علامہ نوری، یحییٰ
۱۰۱	علمی، میرزا علی اکبر
۱۰۱	عمادی، سید علی
۱۰۱	عمادی، سید علی
۱۰۲	عمادی، سید اسماعیل
۱۰۲	عمادی، سید محمد
۱۰۲	عمادی، سید محمد امین
۱۰۳	عمادی کاوردی، سید جلال الدین
۱۰۳	عندلیب، جواد
۱۰۳	غروی، محمد
۱۰۴	غروی، حسین
۱۰۴	غروی، جلال الدین
۱۰۴	غروی، سید حبیب الله
۱۰۵	فارابی سوادکوهی، محمد
۱۰۵	فاضل استرآبادی، نجفعلی
۱۰۵	فاضل، حسین
۱۰۶	فاضلی نشلی، عطاء الله
۱۰۶	فائق کوایی، محمد تقی
۱۰۶	فرسیو، ابوالقاسم
۱۰۷	فردوس مکان، احمد
۱۰۷	فقیہ قادیکلایی، عبدالرحیم

- ۱۰۷ فقیهی آملی، شکرالله
- ۱۰۸ فقیهی قادیکلایی، محمدکاظم
- ۱۰۸ فقیه لاریجانی، آقامیرهاشم
- ۱۰۸ فقیه لاریجانی، سید حسن
- ۱۰۹ فلسفی تنکابنی، محمدرضا
- ۱۰۹ فلسفی، محمد حسین
- ۱۱۰ فلسفی تنکابنی، محمد تقی
- ۱۱۱ فلسفی، ابوالقاسم
- ۱۱۱ فلسفی، علی
- ۱۱۱ فهیمی، عبدالجواد
- ۱۱۲ فیاضی، عباس
- ۱۱۲ قائمی مازندرانی، نصرالله
- ۱۱۲ قائمی، محمد
- ۱۱۳ قاضی میرسعید، سیدکاظم
- ۱۱۳ قیومی، رضا
- ۱۱۴ کجوری، عبدالنبی
- ۱۱۴ کریمی آلاشتی، ولی الله
- ۱۱۵ کنی، علی
- ۱۱۶ کوهستانی، محمد
- ۱۱۷ گرجی نشلی، عبدالصمد
- ۱۱۷ گرجی نشلی، یعقوب
- ۱۱۸ لاریجانی، سید غلامعلی
- ۱۱۸ لاریجانی، میرزا محمدباقر
- ۱۱۸ لاسمی، موسی
- ۱۱۹ لاهوتی اشکوری، نصرالله
- ۱۱۹ مازندرانی، علی بابا
- ۱۱۹ مازندرانی، میرزا عبدالهادی
- ۱۲۰ مازندرانی، عبدالله
- ۱۲۱ مازندرانی، محمد حسین
- ۱۲۱ مبینی سوچلمایی، احمد
- ۱۲۱ مجتهد ساروی، میرزا آقا
- ۱۲۲ مجتهد سلیمانی، میرزا مهدی
- ۱۲۲ مجتهد کاسگرمحله‌ای، ابراهیم
- ۱۲۲ مجتهد مازندرانی، محمد حسین
- ۱۲۳ مجتهدزاده تنکابنی، محمد حسن
- ۱۲۳ محقق بهشتی، سید محمد
- ۱۲۳ محقق بهشتی، سید علی

۱۲۴	محقق بهشتی، سید حسن
۱۲۴	محمدی بابیع کلایی، علی
۱۲۴	محمدی رمدانی، علی
۱۲۵	محمدی کلایی، عبدالله
۱۲۵	محمدی بادابسری، سید خلیل
۱۲۵	محمدی کوچکسرای، محمد طاهر
۱۲۶	محمدی لائینی، حسین
۱۲۶	محمدی امیرکلایی، محمد رفیع
۱۲۶	محمدی امیری، محمد
۱۲۷	مدرس مازندرانی، ولی الله
۱۲۷	مدرس ساروی، سید حسن
۱۲۷	مدرس نوری، علی
۱۲۸	مدنی ساروی، سید ابراهیم
۱۲۸	مرشدی تنکابنی، آقا محمد آقا
۱۲۸	مرشدی کندسری، حسن آقا
۱۲۹	مصطفوی، مرتضی
۱۲۹	مصطفوی، مصطفی
۱۲۹	مطهری کلارستانی، سید محمد تقی
۱۳۰	مفیدی، محمد صالح
۱۳۰	مقتدایی شاهاندشتی، سید محمد
۱۳۰	ملکی برنتی، میرزا غلامحسین
۱۳۱	ملکی برنتی، میرزا عبدالوهاب
۱۳۱	موحد، علی
۱۳۱	موسوی چالوسی، سید حجت الله
۱۳۲	موسوی، سید جمال الدین
۱۳۲	موسوی، سید علی
۱۳۲	موسوی، سید علی اکبر
۱۳۲	موسوی کسلانی، سید محمود
۱۳۳	مؤمنی تنکابنی، میرعماد
۱۳۳	مهاجری، اسماعیل
۱۳۳	مهاجری، علی محمد
۱۳۴	مهدوی اشرف شاهرودی، محمد
۱۳۴	مهدوی امیری، ابوتراب
۱۳۴	مهدوی شیادهی، حیدر
۱۳۵	مهدوی کیاسری، قربانعلی
۱۳۵	میرمیران، سید ابراهیم
۱۳۶	میرعمادی ثقة الاسلام، سید محمد

۱۳۷	میرعمادی، سید مرتضی ناصر
۱۳۷	ناطق نوری، ابوالقاسم
۱۳۷	نبوی اشرفی، سید محسن
۱۳۸	نبوی نوری، بهاء الدین
۱۳۸	نجفی فیروزجایی، محمد
۱۳۸	نجفی رینه‌ای، ابوالقاسم
۱۳۹	نجفی، شیخ محمد
۱۳۹	نصیری متکازینی، میر تقی
۱۴۰	نظر پاک کجوری، یدالله
۱۴۰	نظری مازندرانی، عبدالنبی
۱۴۰	نظری، محمد تقی
۱۴۱	نقوی، عبدالرحمن
۱۴۱	نقوی امیرکلایی، محمد باقر
۱۴۱	نقوی، عبدالواحد
۱۴۲	نورانی، سید محمد
۱۴۲	نوروزیان، سید ابوتراب
۱۴۲	نوری نجفی، شعبان
۱۴۲	نوری، عبدالنبی
۱۴۳	نوری، فضل الله
۱۴۴	نوری، میرزاهادی
۱۴۴	نوری، میرزا ابوالفضل
۱۴۴	نیایی، سید صادق
۱۴۴	واعظ جواد، ابوالحسن
۱۴۵	واعظ کجوری، محمد باقر
۱۴۵	واعظ زاده مازندرانی (نوری)، علی اکبر
۱۴۶	واعظ کشکویی، علی
۱۴۶	ولویه‌ای، علی اصغر
۱۴۶	هاشمی، سید عبدالصمد
۱۴۷	هاشمی، سید محمد باقر
۱۴۷	هاشمی، سید مهدی
۱۴۷	هاشمی نسب، سید آقا
۱۴۸	یزدان پناه نیایی، سید حسین
۱۴۸	یوسفیان، علی اصغر
۱۴۸	یوسفی بیشه‌بند ای هزارجریبی، محمد حسن

اجتماعات

۱۴۹	اجتماعات
۲۲۵	منابع و مأخذ
۲۳۱	نمایه

www.ketab.ir

بسمه تعالی

تاریخ بشری گواه صادقی است بر نقش شخصیت‌های بزرگ فکری، علمی و مذهبی در تغییر ساختار اجتماعی و مهندسی حیات معقول و مقبول و تجلی جلوه زیبایی‌های ارتباط انسان زمینی با ملکوت الهی و در صدر همه عوامل و عناصر، رسولان و پیامبران و ائمه معصومین] و بعد از آن عالمان و مفاخر فرهنگی، اصلی‌ترین رکن هویت فرهنگی و فکری و مذهبی اجتماعات بشری‌اند.

تبلیغ و هدایتگری آموزه‌های دینی و تبیین و ارتقاء شأنیت انسان‌ها در راستای کلام وحی «ولقد کرّمنا بنی آدم» همواره در نگاه و مشی عالمان و مفاخر مذهبی مشهود است و انجام چنین رسالت سترگی، بی‌تردید ظرفیت و افق بلندی را طلب می‌کند.

مازندران دیار نخستین حکومت علویان، پیوسته بسان نگینی درخشان بر تارک تاریخ درخشیده است، چه بسیار فرهیختگان و نام‌آوران که در نقطه نقطه این استان، گمنام و بی‌نام زیسته‌اند اما آثارشان زینده تاریخ است. سهم عظیم و شایسته این انسان‌های الهی نقش‌آفرینی در اعتلای حیات مذهبی فرهنگی و علمی، به حق بی‌بدیل و قلم و اندیشه هم از بیان آن همه اوصاف خالصانه، عاجز است؛ چراکه آن غواصان بحر علم الهی به اندک آذوقه‌ای بسنده نمودند و به جرعه آب و لقمه نانی سرکردند تا بتوانند این رسالت عظمی را که صیانت و حفاظت از میراث انبیاء و ائمه اطهار است، بردوش موثق خویش متحمل شوند و بر امواج موج اقیانوس نفس خود فائق آیند و بر بلندای قلّه‌ی علم و معرفت و عمل واصل شوند تا معنی حقیقی و واقعی «لینذروا قومهم» (توبه / ۱۲۲) را از کردار و رفتار خود به بیداری و هوشیاری و آگاهی انسان‌ها تحقق بخشند و روشنگر نسل‌ها و عصرها و مشعل هدایت باشند و لذا در راستای صیانت از میراث معنوی و گنجینه‌ای نهفته و سرمایه‌های گرانقدر انسانی این خطه ولایتمدار و پاسداشت مفاخر دینی و نیز احیاء آثار و موارث مکتوب و شناختن و شناساندن افکار و اندیشه‌های متعالی عالمان

دینی با نظر نماینده محترم ولی فقیه استان، حضرت آیت الله طبرسی و مصوبه شورای فرهنگی عمومی و با دبیری مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، بعد از هشتصد سال نخستین کنگره بین المللی عالم ربانی، مفسر بزرگ و محدث نامی محقق و عارف به علم رجال و اخبار رشیدالملیه فخرالدین ابوجعفر، محمد بن علی بن ابن شهر آشوب ابن ابی نصر ابن ابی الجیش ساروی مازندرانی که محققانه با صرف حدود یک قرن عمر پر برکت خویش بزرگترین دستاوردهای علمی را ره توشه و دستمایه دیگر محققان ساخته در مورخه ۲۹ و ۳۰/۸/۱۳۹۲ در شهرستان ساری و در ۲/۹/۱۳۹۲ در قم برگزار نماید تا در این رهگذر ضمن احیاء و ترجمه آثار آن عالم نستوه در تحکیم هویت فرهنگی شیعی و الگوپذیری نسل نو گامی برداشته شود.

از آنجایی که به تعبیر پیامبر اکرم: «ذكر الصالحين تنزل الرحمه» یاد صالحین سبب نزول رحمت الهی است (سفینه البحار: ۲: ۵۴)، بحمدالله این فرصت مغتنم، موجب شد تا دیگر خدمات ارزنده ای هم اگرچه در واقع اصل هستند ولی به صورت برنامه جنبی کنگره دیده شوند و به لحاظ اهمیت، مورد توجه قرار گیرند که در جای خود به شرح آن ها پرداخته می شود. یکی از مهم ترین خدمات، گردآوری شناخت نامه مصور علمای مازندران است (از دوره قاجار تاکنون) که عکس و تصاویر مستند از آن زمان و نقش تأثیرگذار آن بزرگان بر گستره های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران اسلامی عرضه نماید. مختصری از زندگی نامه عالمان دینی استان مازندران از گلوگاه تا رامسر به تعداد یاوران خاصه امام عصر (عج) ۳۱۳ نفر ارائه می گردد تا ادای دینی به پاس گوشه ای از خدمات گرانبایه آن بزرگواران باشد. لازم به ذکر است:

- ۱. زندگی نامه ۲۶۰ تن از شهدای روحانیت استان هم به برکت کنگره بین المللی علامه ابن شهر آشوب ساروی مازندرانی بحمد... به صورت کتاب مستقل چاپ و منتشر گردید.
- ۲. این مجموعه در برگیرنده تمامی عالمان بزرگوار مازندران و شهدای گرانقدر نیست، امید است این تحقیقات به توفیق الهی ادامه یابد.
- ۳. تنظیم این خدمات ارزشمند به صورت الفبائی است نه به لحاظ مدارج علمی.

در پایان از همه اعضا و بزرگواران به ویژه دو محقق گرانبایه آقایان یوسف الهی و شهرام قلی پور گودرزی که در تهیه و گردآوری این اثر نفیس زحمات صادقانه فراوانی را با هماهنگی دبیرخانه کنگره معمول داشته اند، صمیمانه سپاسگزاری نموده و برای تمامی علمای ربانی (رضوان اله تعالی علیهم) غفران الهی و برای این بزرگواران پاداش اخروی را از آفریدگار منان مسئلت می نمایم.

الهم وفقنا لما تحب و ترضی
دکتر عباسعلی ابراهیمی
مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران
و دبیر کنگره

ضرورت درک هویت تاریخی که سرمایه معنوی یک ملت است از اصلی‌ترین دغدغه‌های صاحبان اندیشه و فرهنگ می‌باشد. از این رو پژوهشگران این حوزه به تنوع منابع قابل اتکا و ابزار درست شناخت، نیاز اساسی دارند.

شناخت عرصه‌های گوناگون از زندگی علما و دانشوران به عنوان طلایه‌داران اعتلاء فرهنگ یک جامعه، از مهم‌ترین اولویت‌های هویت‌شناسی است.

عکس از جمله اسنادی است که در تجسم واقعیت‌های زندگی بزرگان و مفاخر یک ملت، محققان را یاری می‌دهد. عکس‌ها افزون بر ارزش‌های علمی و تاریخی خود، چنان با زبان روشن و فراگیری با بیننده خود سخن می‌گویند که همگان می‌توانند مخاطب آن باشند. از دیرباز آوازه مازندران به اندیشمندان و عالمانی بوده است که با درخشش خود، نقشی ماندگار بر پهنه عظیم فرهنگ ایران زمین زده‌اند.

گردآورندگان این اثر برآنند که با معرفی مصوّر و اجمالی عالمان دینی مازندران، زوایای تاریک و مغفول از زندگی و کارنامه کوشش‌های این طبقه از جامعه را که در عرصه‌های مختلف تاریخی، اجتماعی و فرهنگی تاثیر شگرف داشته‌اند، نمایان سازند.

در مطالعه این کتاب، نخست توجه خوانندگان را به نکات ذیل جلب می‌نماییم:

الف. این مجموعه به یمن برگزاری کنگره بین‌المللی ابن‌شهر آشوب ساروی مازندرانی (آبان ۱۳۹۲) منتشر می‌شود. از این رو گردآورندگان بر خود فرض می‌دانند که از حمایت مشفقانه و پیگیری‌های مجدّانه دبیر فاضل کنگره و مدیر کل محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی، جناب حجة الاسلام دکتر عباسعلی ابراهیمی کمال سپاسگزاری داشته باشند.

ب. اثر حاضر حاصل پژوهش کتابخانه‌ای و میدانی است و در این راستا از کتابخانه‌ها، سازمان‌ها و مراکز علمی، مدارس علمیه و بیوت معزز آن فرزندان یاری طلبیدند که در فرجام کتاب ضمن سپاسگزاری از ایشان یاد شده است.

ج. این مجموعه شامل نخستین عکس‌های یافت شده از علمای مازندران مربوط به روزگار سلطنت ناصرالدین شاه تا درگذشتگان نیمه اول سال ۱۳۹۲ می‌باشد که در دو فصل چهره‌ها و اجتماعات تنظیم شده است. در بخش دوم به حضور و فعالیت‌های علما در عرصه‌های گوناگون توجه شده است.

د. ترتیب چینش اسامی علما به صورت حروف الفبایی نام خانوادگی است و با توجه به معرفی ایشان به شیوه دانشنامه‌ای از هر گونه القاب تفخیمی در عنوان و متن (مانند آیت‌الله العظمی، آیت‌الله، حجة الاسلام، ثقة الاسلام و ...) خودداری شده است. مگر آن‌که نام خانوادگی‌شان باشد (مانند ثقة الاسلام ساروی، سید محمد).

ه. نگارندگان کوشیدند تا براساس منابع و مآخذی که ذکر آن در پایان آمده است، شرحی اجمالی از زندگانی علما درج کنند. البته در این مسیر از مصاحبه بازماندگان یا صاحب نظران هم استفاده شده است.

و. با توجه به این که نام استادان ایشان مکرر در متن آمده است، بنابراین به جهت ایجاز و عدم تکرار در بیان عبارات تکریمی، تنها به نام خانوادگی آن بزرگان اکتفا شده است. مگر آن که اینست بخوند، شیخ، ملا، علامه و آیت الله به همراه خانوادگی آنان باشد؛ مانند آخوند خراسانی و آیت الله کوهستانی) یا به دلیل عدم اشتهار استاد، نام شان کامل آمده است.

ز. با توجه به این که کتاب با عنوان شناخت نامه مصور تدوین شده است، معرفی علما بر پایه عکس های یافت شده ایشان بوده، چه بسا برخی از مفاخر دیگر به علت عدم دسترسی گردآورندگان به تصویرهای شان، از قلم افتاده باشند. از این رو ضمن اعتذار از همه صاحب نظران و خانواده های معظم ایشان دعوت می شود که در چاپ بعدی با بذل مساعدت، در این حرکت فرهنگی سهیم باشند و کاستی های این مجموعه را جبران نمایند.

ک. ملاک معرفی عالمان براساس مدارج و تأثیرات علمی، فرهنگی و اجتماعی و حضور در جریان های تاریخی و آثار قلمی شان بوده است.

ل. در زندگی نامه نویسی علما به دلیل عدم دسترسی به شرح احوال برخی از ایشان، توضیحات اندکی درج شده است. امید است که در انتشار بعدی اثر با عنایت صاحب نظران به تکمیل آنها توفیق یابیم.

م. با توجه به این که درباره علما و روحانیون شهید، کتابی مستقل در حال انتشار است، برای ممانعت از موازی کاری، ذکر نام و تصویر این بزرگان به اثر یاد شده موکول می شود.

ن. نمایه کتاب (کسان و جای ها) براساس متن، به غیر از فهرست، تنظیم شده است.

در پایان از همه بزرگوارانی که در راستای تهیه این کتاب یاریگر ما بودند؛ به ویژه از سرکار خانم فریده یوسفی (مدیر محترم نشر شلفین) و همکاران گرامی شان بیکران سپاسگزاریم.
و من الله التوفیق و علیه التکلان

با کمال امتنان از:

الف: مراکز و ارگان‌ها:

دفتر نماینده مقام معظم رهبری و امام جمعه محترم ساری
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان مازندران
کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
مرکز اسناد و مطبوعات آستان قدس رضوی
کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و مرکز اسناد دانشگاه تهران
سازمان اسناد ملی ایران
کتابخانه ملی ایران
دفتر امام جمعه محترم بابل
حوزه علمیه خاتم الانبیا بابل
حوزه علمیه و کتابخانه مسجد جامع آمل
کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی آیت‌الله روحانی بابل
مرکز مطالعات ایرانی و دفتر فصل‌نامه اباختر (ساری)
انتشارات شلفین (ساری)

ب: فرهیختگان:

حضرت آیت‌الله طبرسی (نماینده مقام معظم رهبری و امام جمعه ساری)
حجة الاسلام والمسلمین دکتر عباسعلی ابراهیمی (مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان)
حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ حسن روحانی (امام جمعه محترم بابل)
حجة الاسلام والمسلمین سیدحسین موسوی (مدیرفاضل مدرسه و کتابخانه مسجد جامع آمل)
حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ فیض‌الله دارابی قائمشهری (مدیر محترم حوزه علمیه محمدیه قائمشهر)
حجة الاسلام والمسلمین شیخ علی فقیهی قادیکلایی
سیروس مهدوی امیری (مدیر فرهیخته مرکز مطالعات ایرانی و مدیر مسئول فصلنامه اباختر)
دکتر علی رضائی پاچی (ریاست محترم دانشگاه فرهنگیان ساری)
ناصر علی نژاد (مدیر اجرایی کنگره بین‌المللی علامه ابن شهرآشوب ساروی مازندرانی)

سید اسماعیل احمدی (معاونت اداری و مالی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران)
مسعود فلاح (معاون فرهنگی و هنری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران)
عیسی مدانلو (رئیس حوزه مدیریت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مازندران)
عیسی محمدی فیروزجایی (مسئول دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی مازندران)

همچنین آقایان: زنده یاد صمصام الدین علامه (تنکابن) - حسین شهبازانی (ساری) - دکتر فتوت
نصری سوادکوهی - احمد داداشی (ساری) - قوام الدین بینایی (نور) - عبدالله عابدپور (فریدونکنار) -
حسن غفوری (آمل) - رضا زهدی (ساری) - دکتر سید جعفر نیاکی - امین امیری (سوادکوه) - علی علامه
حائری (تهران) - علی ذبیحی (آمل) - هرمز سلیمان تبار (بندپی) - حاج صادق اکبرین (بابل) - سید رضا
سلیمانی (ساری) - دکتر جواد روحی (ساری) - بیژن هنری کار (ساری) - حسین اعتما دزاده
(ساری) - صالح روحانی زاده (قائم شهر) - سیروس خزائی (ساری) - سید حسن مقتدایی (آمل) -
مجلسی (آمل) - علی فیروزیان (بندپی) - محمود محمدی رمدانی (نکا) - مهدی قیومی (ساری) -
عباس واعظ زاده - عظیم غضنفری - رضا ذاکری - محمدرضا امینی - مهرعلی پاریاو

خانم ها: فریدا رمدانی - نفیسه خدای (عظیمی) - زینب امامی - بهار فاضلی (ملک زاده) - سیمین
مظفری - نرجس ذاکری - پرستو ملکی.

خانواده های محترم: رحمانی ساروی - بناقی - مدرس ساروی - فضایی - محقق بهشتی - فقیه
لاریجانی - سلیمان تبار نشلی - نجفی رینه ای - یزدان پناه نیاکی - موسوی (آمل) - هاشمی (گله کلا) -
مفیدی (ساری) - واعظ زاده مازندرانی (نور).

